

فهرست

FILM	پاسخ	سؤالات	درسنامه
51 min	۷۸	۹	۶
34 min	۷۹	۱۶	۱۳
49 min	۸۰	۲۴	۲۰
33 min	۸۲	۲۹	۲۷
39 min	۸۳	۳۶	۳۳
48 min	۸۵	۴۵	۴۰
45 min	۸۷	۵۱	۴۸
44 min	۸۹	۵۹	۵۶
34 min	۹۱	۶۶	۶۳
31 min	۹۳	۷۳	۷۰

درس اول: ذخیره دانشی
درس دوم: علوم اجتماعی
درس سوم: نظم اجتماعی
درس چهارم: کنش اجتماعی
درس پنجم: معنای زندگی
درس ششم: قدرت اجتماعی
درس هفتم: نابرابری اجتماعی
درس هشتم: سیاست هویت
درس نهم: پیشینه علوم اجتماعی در جهان اسلام
درس دهم: افق علوم اجتماعی در جهان اسلام

امتحان نهایی

بارمبندی درس جامعه‌شناسی ۳			
شماره درس	نوبت اول	نوبت دوم	شهریور و دی ماه
اول	۴	۵	۱/۵
دوم	۴		۱/۵
سوم	۴		۱/۵
چهارم	۴		۱/۵
پنجم	۴		۱/۵
ششم	—	۳	۲/۵
هفتم	—	۳	۲/۵
هشتم	—	۳	۲/۵
نهم	—	۳	۲/۵
دهم	—	۳	۲/۵
جمع	۲۰	۲۰	۲۰

آزمون ۱: خرداد ماه ۱۳۹۸	۹۶
آزمون ۲: شهریور ماه ۱۳۹۸	۹۸
آزمون ۳: دی ماه ۱۳۹۸	۱۰۰
آزمون ۴: خرداد ماه ۱۳۹۹	۱۰۲
آزمون ۵: شهریور ماه ۱۳۹۹	۱۰۴
آزمون ۶: دی ماه ۱۳۹۹	۱۰۶
آزمون ۷: خرداد ماه ۱۴۰۰	۱۰۸
آزمون ۸: شهریور ماه ۱۴۰۰	۱۱۰
آزمون ۹: دی ماه ۱۴۰۰	۱۱۲
آزمون ۱۰: خرداد ماه ۱۴۰۱	۱۱۴
آزمون ۱۱: شهریور ماه ۱۴۰۱	۱۱۶
آزمون ۱۲: دی ماه ۱۴۰۱	۱۱۸
پاسخ‌نامه تشریحی آزمون ۱ تا ۱۲	۱۲۰

1

بخش

درستامه

و سوالات تشریحی

ذخیره دانشی

درس ۱

برای استفاده از فیلم‌های آموزشی شب امتحان هر بسته QR-code های مقابل را اسکن کنید.

فیلم شب امتحان

این کتاب رو (منظورم کتاب درسیه و مطالب جامعه‌شناسی دوازدهمه) بارها و بارها چه برای کنکور و چه برای آزمون‌های آزمایشی خوندی و احتمال میدم تا الآن خیلی به تشریحی خوندن این کتاب فکر نکرده بودی. حقیقت اینه که تشریحی خوندن با تستی خوندن متفاوته اما خبر خوب اینه که با توجه به زمینه‌ای که داری خیلی مطالب رو راحت‌تر درک می‌کنی یا حتی اگه اصلاً تا حالا لای کتاب رو باز هم نکرده باشی، من تمام تلاشم رو کردم که به ساده‌ترین شکل ممکن برات توضیح بدم پس با انرژی مثبت شروع کن، درس یک بسیار ساده است اما حواست به ویژگی‌های دانش عمومی و دانش علمی باشه.

دانش عمومی

ذخیره دانشی ما شامل دانش عمومی و دانش علمی است.

کنش کاری است که فرد با آگاهی و اراده انجام می‌دهد، اما ما اغلب نسبت به آگاهی که پشت کنش‌هایمان وجود دارد، غافل هستیم.

مثال کارهای ساده و کنش‌های روزمره مثل راه رفتن، صحبت کردن، خرید کردن و ... را در نظر بگیرید، شاید ابتدا گمان کنید که هیچ آگاهی پشت این کنش‌ها نیست، اما این تفکر اشتباه است و پشت هر کنشی یک آگاهی وجود دارد و ما زمانی به این آگاهی پی می‌بریم که در شرایط غیرعادی نسبت به اتفاقات روزمره قرار بگیریم؛ مثلاً همه ما به زبان فارسی صحبت می‌کنیم ولی اگر در یک مهمانی با یک فرد ژاپنی که فارسی نمی‌داند، مواجه شویم به علت اینکه از حوزه عادت‌هایمان خارج شده‌ایم، بیشتر به آگاهی نسبت به زبان فارسی پی می‌بریم.

تعریف انسان‌ها با تولد و ورود به جهان اجتماعی یا دیگری که در همان جهان اجتماعی زندگی می‌کنند، در مجموعه‌ای از آگاهی‌ها و دانش‌ها سهیم و شریک می‌شوند، این نوع از دانش را دانش عمومی می‌نامند. با توجه به این نکته که افراد با ورود به جهان اجتماعی و تولد در آگاهی‌های جهان اجتماعی سهیم می‌شوند، می‌توان نتیجه گرفت که یادگیری دانش عمومی از زمان تولد تا پایان حیات ادامه دارد.

طراح‌پسند ویژگی‌های دانش عمومی:

- ۱ اگر این آگاهی‌ها نباشد، زندگی اجتماعی ما مختل می‌شود.
- ۲ در صورت نبود دانش عمومی، جهان اجتماعی فرو می‌ریزد.
- ۳ انسان‌ها در طول زندگی خود آن را به دست می‌آورند؛ یعنی دانش حاصل از زندگی است.
- ۴ جامعه و فرهنگ (جهان اجتماعی)، دانش لازم برای زندگی یا همان دانش عمومی را در اختیار ما قرار می‌دهد.
- ۵ گسترده‌ترین بخش ذخیره دانشی ماست.
- ۶ ما درباره دانش عمومی کمتر می‌اندیشیم و بیشتر از آن استفاده می‌کنیم.
- ۷ این دانش در تعامل با دیگران مورد استفاده قرار می‌گیرد.

نکته

دانش عمومی برای زندگی اجتماعی مثل هوا برای انسان است؛ به این معنا که ما همواره هوا را تنفس می‌کنیم ولی اغلب متوجه آن نیستیم و از اهمیت آن غافل هستیم. انسان زمانی متوجه وجود هوا می‌شود که تغییری در آن ایجاد شود یا تنفس هوا با مشکل مواجه شود.

ایستگاه سؤال

شهریور ۱۴۰۱

شهریور ۹۸

خرداد ۹۸

۱ | دانش عمومی برای زندگی اجتماعی، مانند هوا برای انسان است. (درست / نادرست)

۲ | گسترده‌ترین بخش ذخیره دانشی می‌باشد.

۳ | کنش آدمی وابسته به است و بدون آن انجام نمی‌شود.

پاسخ ۱. درست ۲. دانش عمومی ۳. آگاهی

دانش علمی

تعریف بخشی از ذخیره دانشی که از راه تأمل و اندیشه در دانش عمومی به دست می‌آید، دانش علمی نام دارد. توضیح آن که ذخیره دانشی ما دو بخش دارد: ۱) دانش عمومی ۲) دانش علمی؛ یعنی ما نسبت به پدیده‌های اجتماعی ۲ نوع دانش و علم (دانش عمومی و دانش علمی) داریم.

مثال زبان یک پدیده اجتماعی است و دانش و آگاهی ما نسبت به این پدیده هم به صورت دانش عمومی است؛ مثل اصطلاحاتی که هم به صورت روزمره استفاده می‌کنیم و هم به صورت علم دستور زبان یا زبان‌شناسی.

نکته

دانش علمی از دانش عمومی، عمیق‌تر و دقیق‌تر است؛ به همین دلیل اگر کسی به دانش علمی دست یابد، علاوه بر این که به درک عمیقی از دانش عمومی جهان اجتماعی خود می‌رسد، آسیب‌ها و ایرادات موجود در دانش عمومی را می‌شناسد و از حقایق موجود در دانش عمومی دفاع می‌کند و این تلاش‌های علمی به تدریج، بر ذخیره دانش علمی می‌افزاید و دانش عمومی را غنی‌تر می‌کند.

ساعت از قدیمی‌ترین ابداعات بشر است. او با استفاده از دانش زمانه خود برای اندازه‌گیری، نشان دادن و نگهداری زمان، ابزارهایی مانند ساعت آبی، آفتابی، شنی و شمعی ساخته است. امروزه فناوری، انسان را قادر ساخته، ساعت‌های بسیار ظریف و دقیق الکترونیکی، کامپیوتری و حتی اتمی بسازد.

سؤال زمینه‌های پیدایش و رشد دانش علمی چگونه شکل می‌گیرد؟

پاسخ هر زمان در جامعه مشکل یا مسأله خاصی ایجاد شود، زمینه برای پیدایش و رشد دانش علمی درباره آن فراهم می‌گردد، یعنی دانش علمی با تلاش برای حل مسائل و مشکلات زندگی، شکل می‌گیرد.

مثال تغییرات جمعیت مثل کاهش یا افزایش بی‌رویه جمعیت زمینه فعالیت و رشد علم جمعیت‌شناسی را ایجاد می‌کند و سایر مسائل مثل اقتصاد، آب و هوا، اعتیاد، بحران اخلاقی و ... نیز چنین است.

تفاوت دیدگاه کسانی که از دانش علمی برخوردارند نسبت به سایرین: همه افرادی که از دانش عمومی برخوردارند، کم و بیش با مشکلاتی مثل فقر، اعتیاد، آلودگی هوا و ... آشنایی دارند و برای حل این مشکلات راهکارهایی ارائه می‌دهند، اما افرادی که نسبت به این مسائل شناخت علمی دارند، از شناخت دقیق و عمیق‌تری برخوردارند و می‌توانند برای حل این مشکلات راه‌حل‌های صحیح پیدا کنند.

ایستگاه سؤال

شهریور ۱۴۰۱

دی خارج ۹۹

خرداد ۹۹

- ۱ | با تلاش برای حل مسائل و مشکلات زندگی شکل می‌گیرد و پیشرفت می‌کند. دانش عمومی دانش علمی
- ۲ | هر وقت در یک جامعه مسئله خاصی مطرح می‌شود، زمینه برای پیدایش و رشد درباره آن فراهم می‌گردد.
- ۳ | تلاش‌های علمی به تدریج بر ذخیره دانش علمی جامعه می‌افزاید. (درست / نادرست)

پاسخ ۱. دانش علمی ۲. دانش علمی ۳. درست

آبیاری کوزه‌ای از روش‌های سنتی آبیاری در مناطق خشک ایران بوده است. در این روش، کوزه‌های سفالی را پای گیاه در زیر خاک قرار می‌دادند. آب کم کم از جداره سفالی می‌تراوید و به خاک نفوذ می‌کرد. این روش، شیوه جدید آبیاری زیر سطحی با لوله‌های قطره‌چکان بوده است.

نیاز به پوشاک از نیازهای اولیه انسان بوده و صنعت نساجی از قدیمی‌ترین صنایع بشری است. به تدریج با پیشرفت صنعت، زمینه علمی شدن نساجی و شکل‌گیری مهندسی نساجی فراهم شد.

مسئله: تعارض دانش علمی و دانش عمومی

در صورتی که میان دانش عمومی و دانش علمی تعارض پیدا شود؛ این تعارض به ۲ صورت حل می‌شود: ۱ رهاکردن بخشی از ذخیره دانشی به نفع بخش دیگر؛ یعنی ممکن است یا از دانش عمومی صرف نظر شود یا از دانش علمی ۲ طرح ایده‌های جدید و نو.

نکته

جهان‌های اجتماعی مختلف براساس هویت فرهنگی خود، تعاریف متفاوتی از دانش علمی ارائه می‌کنند.

رویکرد جهان متجدد به دانش علمی و عواقب آن

با توجه به این‌که عقاید و ارزش‌ها و هویت جهان متجدد، کاملاً سکولار و دنیوی است، تنها علوم تجربی در این جهان اجتماعی معتبر بوده و به عنوان تنها دانش علمی معرفی می‌شود و علوم عقلانی و وحیانی علم محسوب نمی‌شود. برخی جوامع دیگر براساس هویت خود، دانش علمی را محدود به علوم تجربی نمی‌دانند و علاوه بر علوم تجربی از علوم عقلانی و وحیانی نیز بهره می‌برند. حال اگر رویکرد جهان متجدد، در جوامع دسته دوم، رواج یابد، تعاریف متفاوت و متضادی از علم رواج یافته و در ذخیره دانشی این جوامع تعارض‌هایی پدید می‌آید؛ حالا نتیجه چی میشه؟

۱ ارتباط دوسویه میان دانش عمومی و دانش علمی قطع می‌شود.

۲ دانش عمومی حمایت خود را از دانش علمی محدود می‌کند؛ یعنی به صورت همه‌جانبه از دانش علمی حمایت نمی‌کند.

۳ دانش علمی از رشد و رونق باز می‌ماند.

۴ دانش علمی توان لازم برای حل مشکلات دانش عمومی را از دست می‌دهد.

راهکار ایران برای حل این مشکل: علوم انسانی و اجتماعی بومی که با توجه به هویت ایران به صورت ایرانی-اسلامی است، راه حل این مشکل است. ویژگی‌های علوم انسانی و اجتماعی ایرانی و اسلامی: ۱ همسو با هویت فرهنگی خودمان و ناظر به حل مسائل جامعه ما باشد. ۲ دغدغه کشف واقعیت و تشخیص درست و غلط را داشته باشد.

در خصوص رابطه دانش عمومی و دانش علمی ۳ نظریه متفاوت وجود دارد:

(الف) در دیدگاه اول، دانش عمومی و دانش علمی از یکدیگر جدا هستند (رابطه منطقی تباین):

(۱) تفاوت دانش عمومی و دانش علمی در روش آن هاست؛ یعنی این افراد عقیده دارند که راه به دست آمدن دانش علمی حس و تجربه و به صورت نظام مند است در حالی که راه به دست آمدن دانش عمومی جامعه پذیری و فرهنگ پذیری است.

(۲) دانش علمی یا تجربی تنها راه کشف حقایق و واقعیت هاست و تنها دانش ارزشمند و معتبر است، در حالی که دانش عمومی ارزش ناچیزی دارد و به همین دلیل دانش علمی برای حفظ هویت خود باید از ورود دانش عمومی به قلمروی علم جلوگیری کند.

(ب) در دیدگاه دوم دانش عمومی گسترده تر و عام تر از دانش علمی است (رابطه منطقی عموم و خصوص مطلق):

(۱) برخلاف رویکرد قبلی، این دیدگاه همه دانش ها را دانش حاصل از زندگی می داند و دانش عمومی را پایه و اساس همه دانش ها من جمله، دانش تجربی می داند.

(۲) اعتقاد دارد که دانش ها کشف و بازخوانی واقعیت نیستند بلکه بازسازی و خلق واقعیت ها هستند که به منظور ساماندهی به زندگی انسان ها تولید می شود.

(۳) در برخی از شاخه های این رویکرد، مرز میان دانش علمی و عمومی از بین رفته و تمام علوم و دانش ها، دانش عمومی فرض می شود.

(ج) در دیدگاه سوم دانش عمومی و دانش علمی در عین اشتراکاتی که دارند، اختلافاتی نیز دارند (رابطه منطقی عموم و خصوص من وجه):

(۱) دانش علمی به دانش تجربی محدود نیست بلکه شامل دانش های فراتجربی (علوم عقلانی و وحیانی) نیز هستند.

(۲) دانش عمومی، کم ارزش، نامعتبر و غیر موثق نیست بلکه حقایق نیز در آن وجود دارد. اما دانش علمی به دلیل امکان اعتباریابی نسبت به دانش عمومی معتبرتر است.

(۳) دانش علمی ضمن ریشه داشتن در دانش عمومی می تواند از آن انتقاد نموده و آن را اصلاح کند.

(۴) این دو بخش از ذخیره دانشی با هم ارتباط متقابل دارند، یعنی بر هم اثر می گذارند و از هم تأثیر می پذیرند و این عامل باعث می شود که دانش علمی و عمومی به مرور زمان متناسب شوند؛ به همین دلیل دانش علمی، با هر دانش عمومی سازگار نیست.

ایستگاه سؤال

خرداد ۱۴۰۱

۱ | علوم انسانی و اجتماعی بومی (ایرانی و اسلامی) باید همسو با خودمان و ناظر به حل مسائل جامعه خودمان باشد.

دی ۹۹

۲ | چرا گاهی بخشی از ذخیره دانشی به نفع بخش دیگرها می شود؟

شهریور ۹۸

۳ | جهان های اجتماعی مختلف براساس هویت فرهنگی خود تعاریف متفاوتی از دانش علمی دارند. (درست / نادرست)

پاسخ ۱. هویت فرهنگی ۲. حل تعارض میان دانش علمی و دانش عمومی ۳. درست

ذخیره دانشی

سؤالات تشریحی

درس ۱

سؤالات صحیح / غلط

۱. اگر دانش عمومی نباشد، زندگی اجتماعی ما مختل می شود و جهان اجتماعی فرو می ریزد. (دی ۱۴۰۱)

۲. افرادی که در زندگی اجتماعی با مسائل و مشکلات زیادی مواجه می شوند می توانند برای آن ها راه حل های صحیح پیدا کنند. (دی ۱۴۰۱)

۳. انسان در زندگی اجتماعی با مسائل و مشکلات زیادی مواجه می شود، مسائلی مانند آلودگی هوا، فقر، نابرابری و ... همه کسانی که از دانش عمومی برخوردارند، این مشکلات را می شناسند و برای حل برخی از آن ها راهکارهایی پیشنهاد می دهند. (خرداد خارج ۱۴۰۱)

۴. ما انسان ها با تولد و ورود به جهان اجتماعی با دیگرانی که در همان جهان اجتماعی زندگی می کنند، در مجموعه ای از آگاهی ها و دانش ها سهیم و شریک می شویم. (شهریور ۱۴۰۱)

۵. ما اغلب از آگاهی و دانشی که درباره کنش های خود داریم و اهمیت و نقشی که این آگاهی، در زندگی ما دارد غافلیم. (خرداد ۱۴۰۰)

۶. دانش عمومی برای زندگی اجتماعی، مانند هوا برای انسان است. (شهریور ۱۴۰۰)

۷. کنش آدمی وابسته به آگاهی است و بدون آگاهی انجام نمی شود، ولی ما اغلب از آگاهی و دانشی که درباره کنش های خود داریم و اهمیت و نقش آن غافلیم. (دی ۱۴۰۰ - دی ۹۹)

۸. تلاش های علمی به تدریج بر ذخیره دانشی علمی جامعه می افزاید و دانش عمومی را غنی تر می کند. (خرداد ۹۹ - خرداد خارج ۹۸)

۹. ما درباره دانش علمی کمتر می اندیشیم و بیشتر از آن استفاده می کنیم. (شهریور ۹۹)

۱۰. هروقت در یک جامعه مسئله خاصی مطرح می‌شود زمینه برای پیدایش و رشد دانش علمی درباره آن نیز فراهم می‌گردد. (دی ۹۹)
۱۱. جهان‌های اجتماعی مختلف براساس هویت فرهنگی خود تعاریف متفاوتی از دانش علمی دارند. (شهریور ۹۸)
۱۲. کسی که دانش علمی دارد قدرت پیدا می‌کند که از حقایق موجود در شناخت علمی دفاع کند. (خرداد خارج ۹۸)
۱۳. دانش علمی شناختی است که در جریان زندگی به دست می‌آید.
۱۴. مجموعه آگاهی‌هایی که با سایر افراد جامعه در آن شریک هستیم، دانش عمومی است.
۱۵. دانش علمی گسترده‌ترین بخش ذخیره دانشی ماست.
۱۶. دانش عمومی بخشی از ذخیره دانشی ما را تشکیل می‌دهد.
۱۷. دانش علمی دقیق‌تر و عمیق‌تر از دانش عمومی است.
۱۸. کسی که دانش علمی دارد به درک عمیقی از دانش عمومی جهان اجتماعی خود می‌رسد.
۱۹. تلاش‌های علمی به تدریج بر ذخیره دانش عمومی جهان اجتماعی می‌افزاید.
۲۰. رها کردن بخشی از ذخیره دانشی به منظور حل تعارض میان دانش علمی و دانش عمومی است.
۲۱. جهان متجدد براساس هویت معنوی خود فقط علم تجربی را دانش علمی می‌داند.

سؤالات جای خالی

۲۲. علوم انسانی و اجتماعی بومی (ایرانی و اسلامی) باید همسو با خودمان و ناظر به حل مسائل جامعه خودمان باشد. (خرداد ۱۴۰۱)
۲۳. جهان متجدد، براساس هویت خود، فقط علم تجربی را دانش علمی می‌داند. (خرداد خارج ۱۴۰۱)
۲۴. جهان اجتماعی یعنی جامعه و فرهنگی که در آن زندگی می‌کنیم، دانش لازم برای زندگی یا همان را در اختیار ما قرار می‌دهد. (دی ۹۹)
۲۵. هروقت در یک جامعه مسئله خاصی مطرح می‌شود زمینه برای پیدایش و رشد درباره آن نیز فراهم می‌گردد. (دی خارج ۹۹)
۲۶. کنش آدمی وابسته به است و بدون آن انجام نمی‌شود. (خرداد ۹۸)
۲۷. گسترده‌ترین بخش ذخیره دانشی می‌باشد. (شهریور ۹۸ - شهریور خارج ۹۸)
۲۸. کسی که دانش علمی دارد به درک عمیقی از جهان اجتماعی می‌رسد. (دی ۹۸)
۲۹. جهان‌های اجتماعی مختلف براساس خود، تعاریف متفاوتی از دانش علمی دارند. (خرداد خارج ۹۸)
۳۰. انسان‌ها با تولد و ورود به جهان اجتماعی در مجموعه‌ای از آگاهی‌ها و دانش‌ها سهیم می‌شوند به این نوع از دانش، می‌گویند. (دی ۹۷)
۳۱. دانش را انسان در طول زندگی خود به دست می‌آورد.
۳۲. می‌توان گفت دانش لازم برای زندگی یا همان شناخت عمومی را در اختیار ما قرار می‌دهد.
۳۳. ما درباره کمتری اندیشیم و بیشتر از آن استفاده می‌کنیم.
۳۴. می‌توان گفت برای زندگی اجتماعی مانند هوا برای انسان است.
۳۵. ذخیره دانشی ما شامل و است.
۳۶. ما درباره یک پدیده اجتماعی هم و هم داریم.
۳۷. تلاش‌های علمی به تدریج بر ذخیره جهان اجتماعی می‌افزاید.
۳۸. جهان اجتماعی متجدد علوم و را علم محسوب نمی‌کند.
۳۹. رویکردی که تفاوت دانش علمی و عمومی را در روش آن‌ها می‌داند، اعتقاد دارد که دانش علمی از راه و دانش عمومی از طریق و به دست می‌آید.

سؤالات چهارگزینه‌ای

۴۰. با تلاش برای حل مسائل و مشکلات زندگی شکل می‌گیرد و پیشرفت می‌کند. (شهریور ۱۴۰۱)
- ۱) دانش عمومی (۲) آگاهی حاصل از زندگی (۳) دانش علمی (۴) گسترده‌ترین بخش ذخیره دانشی
۴۱. گسترده‌ترین بخش ذخیره دانشی است که درباره آن کمتری اندیشیم و بیشتر استفاده می‌کنیم. (خرداد ۱۴۰۰)
- ۱) دانش علمی (۲) ذخیره آگاهی (۳) دانش عمومی (۴) علم تجربی

۴۲. کدام نوع از دانش برای زندگی اجتماعی مانند هوا برای انسان است؟

- (۱) دانش علمی
(۲) گسترده‌ترین بخش ذخیره دانشی
(۳) علوم عقلانی
(۴) علوم تجربی

۴۳. در چه صورتی زمینه برای پیدایش و رشد دانش علمی فراهم می‌شود؟

- (۱) رشد دانش عمومی
(۲) افزایش تلاش‌های علمی
(۳) پیدایش مسأله و مشکل خاص
(۴) از بین رفتن ذخیره دانشی

کشف ارتباط

(دی ۱۴۰۱)

۴۴. با توجه به شکل به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

الف) دلیل اعتبار بیشتر دانش علمی نسبت به دانش عمومی چیست؟

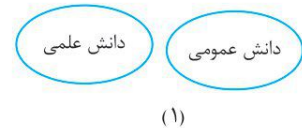
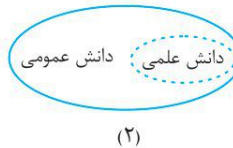
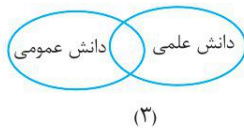
ب) دانش علمی و دانش عمومی چه نوع رابطه‌ای دارند؟

(خرداد ۹۹)

۴۵. هریک از عبارات سمت راست به کدام یک از مفاهیم سمت چپ اشاره دارد؟ (یک مورد اضافی است.)

مفاهیم	عبارات
الف) ساختار اجتماعی	۱- گسترده‌ترین بخش ذخیره دانشی را می‌نامند.
ب) کنش اجتماعی	۲- از فعالیت‌های غیرارادی انسان‌ها بحث نمی‌کند.
ج) دانش عمومی	۳- ارتباط میان پدیده‌های اجتماعی را می‌گویند.
د) علوم انسانی	۴- تمامی پدیده‌های اجتماعی خرد و کلان با آن شکل می‌گیرند.
ه) دانش علمی	

۴۶. هریک از موارد زیر مربوط به کدام نمودار است؟

الف) دانش عمومی و دانش علمی به مرور متناسب می‌شوند؛ از این رو هر دانش علمی، با دانش عمومی سازگار نیست.

ب) در برخی نحله‌های این دیدگاه، مرز دانش علمی و دانش عمومی فرو می‌باشد.

ج) دانش عمومی در مقابل دانش علمی از ارزش ناچیزی برخوردار است.

۴۷. نمودار مقابل را تحلیل نمایید.

۴۸. اعتقاد افرادی که همه دانش‌ها را دانش حاصل از زندگی می‌دانند، در خصوص ارتباط میان دانش علمی و دانش عمومی چیست؟

۴۹. نمودار مقابل به دیدگاه چه اشخاصی اشاره می‌کند؟

سؤالات پاسخ کوتاه

(خرداد ۱۴۰۱ - خرداد ۹۹ - دی ۹۹ - شهریور ۹۸)

۵۰. تعارض میان دانش علمی و دانش عمومی چگونه حل می‌شود؟ (ذکر یک مورد)

(خرداد خارج ۱۴۰۱ - خرداد ۱۴۰۰)

۵۱. یک مورد از ویژگی‌های علوم انسانی و اجتماعی بومی (اسلامی و ایرانی) را بنویسید.

(دی ۱۴۰۰ - شهریور ۹۹)

۵۲. توانمندی‌های کسی که دانش علمی دارد را بنویسید. (ذکر یک مورد)

(دی ۹۹)

۵۳. چراگاهی بخشی از ذخیره دانشی به نفع بخش دیگر رها می‌شود؟

۵۴. جهان متجدد براساس رویکرد دنیوی خود، فقط کدام علم را دانش علمی می‌دانست؟ (خرداد ۹۸)
۵۵. در یک جهان اجتماعی دست برداشتن از بخشی از ذخیره دانشی به نفع بخش دیگر، نتیجه چیست؟ (دی ۹۸)
۵۶. جهان متجدد کدام علوم را علم محسوب نمی‌کرد؟ (دی ۹۷)
۵۷. بخش‌های مختلف ذخیره دانشی را نام ببرید.
۵۸. آن بخش از ذخیره دانشی که در طول زندگی ایجاد می‌شود، چه نام دارد؟
۵۹. دانش عمومی را چه کسی / کسانی برای افراد فراهم می‌کنند؟
۶۰. کدام بخش از ذخیره دانشی بیشتر مورد استفاده قرار می‌گیرد اما انسان‌ها کمتر در مورد آن تفکر می‌کنند؟
۶۱. انسان در چه صورتی متوجه دانش عمومی می‌شود؟
۶۲. کدام عامل باعث افزوده شدن بردانش علمی جهان اجتماعی می‌شود؟
۶۳. به ترتیب «صنعت نساجی» و «برطرف کردن نیاز پوشاک توسط انسان‌های اولیه» مربوط به کدام بخش از ذخیره دانشی جهان اجتماعی است؟

هر عبارت به کدام مفهوم اشاره دارد؟

۶۴. راهنمای زندگی هر فرد، گروه، قوم و جامعه که راهنمای زندگی آن‌هاست. (.....)
۶۵. دانش لازم برای زندگی را در اختیار ما قرار می‌دهد. (.....)
۶۶. جهان متجدد این علوم را علم محسوب نمی‌کند. (.....)
۶۷. در زندگی اجتماعی مانند هوا برای انسان است. (.....)
۶۸. براساس هویت دنیوی خود فقط علوم تجربی را علم می‌دانست. (.....)
۶۹. دانش عمومی را در اختیار ما قرار می‌دهد. (.....)
۷۰. بروز مسائل و مشکلات در یک جامعه می‌تواند زمینه پیدایش و رشد آن را فراهم کند. (.....)
۷۱. در صورت نبود آن زندگی اجتماعی مختل می‌شود. (.....)
۷۲. گسترده‌ترین بخش ذخیره دانشی است. (.....)
۷۳. دانشی که عمیق‌تر و دقیق‌تر از سایر بخش‌های ذخیره دانشی است. (.....)
۷۴. تنها دانشی که در جهان اجتماعی متجدد به رسمیت شناخته می‌شود. (.....)

سؤالات پاسخ بلند

۷۵. دو مورد از پیامدهای تعارض در ذخیره دانشی جوامع را بنویسید. (شهریور ۱۴۰۱ - شهریور ۹۹)
۷۶. دانش علمی چگونه شکل می‌گیرد؟ (شهریور ۱۴۰۰)
۷۷. ویژگی‌های علوم انسانی و علوم اجتماعی بومی (اسلامی و ایرانی) را بنویسید. (دی ۱۴۰۰)
۷۸. اعضای جامعه برای حل تعارض میان «دانش عمومی» و «دانش علمی» چه تلاش‌هایی می‌کنند؟ (شهریور خارج ۹۸)
۷۹. ویژگی‌های دانش عمومی را بنویسید. (۳ مورد)
۸۰. دانش عمومی چیست؟
۸۱. دانش عمومی و هوا را در زندگی اجتماعی و برای انسان مقایسه کنید.
۸۲. دانش عمومی و دانش علمی در خصوص پدیده زبان را شرح دهید.
۸۳. وجود مشکلاتی مثل کاهش یا افزایش بی‌رویه جمعیت چه تأثیری بر دانش علمی می‌گذارد؟
۸۴. تفاوت دیدگاه اشخاص برخوردار از دانش علمی نسبت به کسانی که از این دانش بی‌بهره هستند نسبت به پدیده‌هایی مثل فقر، بیکاری، آلودگی هوا و ... را شرح دهید.
۸۵. ویژگی‌های دانش علمی در جهان متجدد چگونه است؟
۸۶. دیدگاه کسی که دانش علمی دارد چگونه است؟

۴۹ | در این دیدگاه دانش علمی به دانش تجربی محدود نمی‌شود بلکه دانش‌های فراتجربی مانند دانش‌های عقلانی و وحیانی را نیز شامل می‌شود که هر کدام ملاک سنجش و اعتباریابی خاص خود را دارد. دانش عمومی نیز دانش غیرموتق و نامعتبر نیست، بلکه کم و بیش در آن دانش‌های حقیقی و صحیح نیز وجود دارد. دانش علمی به دلیل امکان اعتباریابی، نسبت به دانش عمومی از اعتبار بیشتری برخوردار است. دانش علمی ضمن ریشه داشتن در دانش عمومی، امکان انتقاد از دانش عمومی و تصحیح آن را دارد. دانش عمومی و دانش علمی رابطه متقابل دارند. بر یکدیگر اثر گذاشته و از هم اثر می‌پذیرند و به مرور متناسب می‌شوند. از این رو هر دانش علمی، با هر دانش عمومی سازگار نیست.

۵۰ | اعضای جهان اجتماعی برای حل این تعارض‌ها تلاش می‌کنند؛ تعارض گاهی با رها کردن بخشی از ذخیره دانشی و گاهی با طرح ایده‌های جدید حل می‌شود.

۵۱ | همسو با هویت فرهنگی خودمان و ناظر به حل مسائل جامعه ما باشد. دغدغه کشف واقعیت و تشخیص درست و غلط را داشته باشد.

۵۲ | به درک عمیقی از دانش عمومی می‌رسد - آسیب‌ها و اشکالاتی را که به دانش عمومی راه پیدا کرده‌اند، شناسایی می‌کند - قدرت پیدا می‌کند که از حقایق موجود در دانش عمومی دفاع کند.

۵۳ | زیرا گاهی میان دانش عمومی و دانش علمی یک جهان اجتماعی تعارض‌هایی پدید می‌آید که اعضای جهان اجتماعی بخشی از ذخیره دانشی را به نفع بخش دیگرها می‌کند.

۵۴ | علوم تجربی

۵۵ | تعارض‌های میان دانش عمومی و دانش علمی

۵۶ | علوم عقلانی و علوم وحیانی

۵۷ | دانش علمی و دانش عمومی

۵۸ | دانش عمومی

۵۹ | جهان اجتماعی (جامعه و فرهنگ)

۶۰ | دانش عمومی

۶۱ | بروز مسأله یا مشکل در آن

۶۲ | تلاش‌های علمی افراد

۶۳ | دانش علمی - دانش عمومی

۶۴ | ذخیره دانشی | ۶۵ | جهان اجتماعی

۶۶ | علوم عقلانی و وحیانی | ۶۷ | دانش عمومی

۶۸ | جهان متجدد

۶۹ | جهان اجتماعی | ۷۰ | دانش علمی

۷۱ | دانش عمومی

۷۲ | دانش عمومی | ۷۳ | دانش علمی

۷۴ | علوم تجربی

۷۵ | در چنین شرایطی ارتباط دو سویه دانش عمومی و دانش علمی قطع می‌شود - دانش عمومی به طور همه‌جانبه از دانش علمی حمایت نمی‌کند - دانش علمی از رشد و رونق لازم باز می‌ماند و دغدغه و توان لازم برای حل مشکلات دانش عمومی را از دست می‌دهد.

۱ | صحیح

۲ | غلط (افرادی که از دانش علمی برخوردارند می‌توانند برای مسائل و مشکلات راه حل‌های صحیح پیدا کنند.)

۳ | صحیح | ۴ | صحیح

۵ | صحیح | ۶ | صحیح

۷ | صحیح | ۸ | صحیح

۹ | غلط (ما درباره دانش عمومی ...)

۱۰ | صحیح | ۱۱ | صحیح

۱۲ | صحیح | ۱۳ | غلط (دانش عمومی ...)

۱۴ | صحیح | ۱۵ | غلط (دانش عمومی ...)

۱۶ | صحیح | ۱۷ | صحیح

۱۸ | صحیح

۱۹ | غلط (... بر ذخیره دانش علمی ...)

۲۰ | صحیح | ۲۱ | غلط (... هویت دنیوی خود ...)

۲۲ | هویت فرهنگی | ۲۳ | دنیوی

۲۴ | شناخت عمومی | ۲۵ | دانش علمی

۲۶ | آگاهی | ۲۷ | دانش عمومی

۲۸ | شناخت عمومی | ۲۹ | هویت فرهنگی

۳۰ | عمومی | ۳۱ | دانش عمومی

۳۲ | جهان اجتماعی (جامعه و فرهنگ)

۳۳ | دانش عمومی | ۳۴ | دانش عمومی

۳۵ | دانش عمومی - دانش علمی

۳۶ | دانش عمومی - دانش علمی

۳۷ | دانش علمی | ۳۸ | عقلانی - وحیانی

۳۹ | حس و تجربه - جامعه‌پذیری - فرهنگ‌پذیری

۴۰ | گزینه ۳ | ۴۱ | گزینه ۳ | ۴۲ | گزینه ۲ | ۴۳ | گزینه ۳

۴۴ | الف) امکان اعتباریابی دانش علمی

ب) رابطه متقابل (اشاره به این عبارت نیز صحیح است: بر یکدیگر اثر گذاشته و از هم اثر می‌پذیرند و به مرور متناسب می‌شوند.)

۴۵ | ۱- ج | ۲- د | ۳- الف | ۴- ب

۴۶ | ۱- ج | ۲- ب | ۳- الف

۴۷ | در این دیدگاه، تفاوت دانش علمی با دانش عمومی در روش آن‌هاست. دانش علمی تنها از راه حس و تجربه و به صورت نظام‌مند به دست می‌آید ولی دانش عمومی، دانش حاصل از زندگی افراد است که از راه جامعه‌پذیری و فرهنگ‌پذیری به دست می‌آید. دانش علمی (تجربی) راه کشف واقعیت و تنها دانش معتبر است. دانش عمومی در مقابل دانش علمی از ارزش ناچیزی برخوردار است. دانش علمی برای حفظ هویت خود باید از ورود دانش عمومی به قلمرو علم جلوگیری کند.

۴۸ | این دیدگاه این ادعا را که دانش علمی، راه کشف واقعیت و دانش عمومی، دانش حاصل از زندگی است انکار می‌کند و همه دانش‌ها را دانش حاصل از زندگی می‌داند. دانش‌ها کشف و بازخوانی واقعیت نیستند، بلکه خلق و بازسازی آن هستند که انسان‌ها برای سامان دادن به زندگی خود تولید می‌کنند. برتری دانش تجربی بر دانش حاصل از زندگی را بی‌اعتبار می‌داند و به عکس دانش عمومی را پایه و اساس هرگونه دانشی از جمله دانش تجربی می‌داند. در برخی از نحله‌های این دیدگاه، مرز دانش علمی و دانش عمومی فرو می‌پاشد.

علوم اجتماعی

درس ۲

- ۸۷ | صحیح
- ۸۸ | غلط (جامعه‌شناسی کلان به مطالعه ...)
- ۸۹ | صحیح ۹۰ | صحیح
- ۹۱ | صحیح ۹۲ | صحیح
- ۹۳ | صحیح ۹۴ | صحیح
- ۹۵ | صحیح ۹۶ | صحیح
- ۹۷ | غلط (... واپسته نیستند)
- ۹۸ | غلط (علوم اجتماعی بخشی از علوم انسانی است.)
- ۹۹ | صحیح
- ۱۰۰ | غلط (علوم اجتماعی زمینه ...)
- ۱۰۱ | صحیح ۱۰۲ | صحیح
- ۱۰۳ | صحیح ۱۰۴ | صحیح
- ۱۰۵ | صحیح ۱۰۶ | غیرارادی
- ۱۰۷ | پدیده‌های اجتماعی ۱۰۸ | علوم طبیعی
- ۱۰۹ | علوم انتقادی ۱۱۰ | همدلی - همراهی
- ۱۱۱ | علوم اجتماعی
- ۱۱۲ | کنش‌های انسانی و پیامدهای آن
- ۱۱۳ | علوم انسانی - علوم اجتماعی
- ۱۱۴ | علوم انسانی ۱۱۵ | روان‌شناسی - علوم اجتماعی
- ۱۱۶ | شناخت قوانین طبیعت ۱۱۷ | علوم اجتماعی
- ۱۱۸ | علوم ابزاری ۱۱۹ | علوم تفهیمی
- ۱۲۰ | پدیده‌های اجتماعی (کنش اجتماعی و پیامدهای آن)
- ۱۲۱ | کنش‌های اجتماعی - ساختار اجتماعی
- ۱۲۲ | جامعه‌شناسی کلان ۱۲۳ | کنش اجتماعی
- ۱۲۴ | تبیینی - تفسیری - انتقادی
- ۱۲۵ | اصل وجود
- ۱۲۶ | گزینه ۱ ۱۲۷ | گزینه ۴ ۱۲۸ | گزینه ۳
- ۱۲۹ | گزینه ۳ ۱۳۰ | گزینه ۴
- ۱۳۱ | علوم انسانی، کنش‌های انسانی و پیامدهای آن را مطالعه می‌کنند ولی علوم اجتماعی، کنش‌های اجتماعی و پیامدهای آن را مطالعه می‌کنند. موضوع علوم انسانی عام‌تر از موضوع علوم اجتماعی است و علوم اجتماعی خود بخشی از علوم انسانی محسوب می‌شوند ولی برخی علوم انسانی در زمره علوم اجتماعی نیستند.
- ۱۳۲ | الف) پدیده‌های طبیعی و طبیعت ب) کنش‌های انسانی و پیامدهای آن ج) کنش‌های اجتماعی و پیامدهای آن د) نجوم - پزشکی ه) روان‌شناسی و تاریخ - جامعه‌شناسی
- ۱۳۳ | ۱- ب ۲- ه ۳- ج ۴- د
- ۱۳۴ | دوری و نزدیکی به علوم طبیعی
- ۱۳۵ | جامعه‌شناسی خرد کنش اجتماعی و سایر پدیده‌های اجتماعی خرد را بررسی و مطالعه می‌کند.
- ۱۳۶ | با داوری درباره ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی و انتقاد از آن‌ها
- ۱۳۷ | کنش انسانی و پیامدهای آن

- ۷۶ | دانش علمی با تلاش برای حل مسائل و مشکلات زندگی شکل می‌گیرد یعنی هر وقت در یک جامعه مسئله خاصی مطرح می‌شود، زمینه برای پیدایش و رشد دانش علمی درباره آن نیز فراهم می‌گردد.
- ۷۷ | دانشی که همسو با هویت فرهنگی خودمان و ناظر به حل مسائل جامعه ما باشد. همچنین دغدغه کشف واقعیت و تشخیص درست و غلط را داشته باشد.
- ۷۸ | تعارض‌ها، گاهی با دست برداشتن از بخشی از ذخیره دانشی به نفع بخشی دیگر و گاهی با طرح ایده‌های جدید حل می‌شوند.
- ۷۹ | ۱) اگر این آگاهی‌ها نباشند، زندگی اجتماعی ما مختل می‌شوند. ۲) در صورت نبود این‌ها، جهان اجتماعی فرو می‌ریزد ۳) دانش حاصل از زندگی است. ۴) جامعه و فرهنگ آن را در اختیار ما می‌گذارد. ۵) گسترده‌ترین بخش ذخیره دانشی ماست.
- ۸۰ | ما انسان‌ها با تولد و ورود به جهان اجتماعی، با دیگرانی که در همان جهان اجتماعی زندگی می‌کنند، در مجموعه‌ای از آگاهی‌ها و دانش‌ها سهیم و شریک می‌شویم. این نوع از دانش را «دانش عمومی» می‌نامند.
- ۸۱ | دانش عمومی برای زندگی اجتماعی، مانند هوا برای انسان است. انسان همواره از هوا استفاده می‌کند، اما اغلب متوجه آن نیست و از اهمیت آن غافل است. او هنگامی متوجه وجود هوا می‌شود که تغییری در آن رخ دهد و تنفس را با مشکل مواجه نماید.
- ۸۲ | زبان یک پدیده اجتماعی است. ما درباره این پدیده اجتماعی هم «دانش عمومی» و هم «دانش علمی» داریم. با مقایسه دانش کاربران و سخنگویان زبان فارسی دانش عمومی و متخصصان نسبت به آن دانش علمی دارند.
- ۸۳ | تلاش‌های علمی به تدریج بر ذخیره دانش علمی جهان اجتماعی می‌افزاید و دانش عمومی را غنی‌تر می‌کند. دانش علمی با تلاش برای حل مسائل و مشکلات زندگی، شکل می‌گیرد و پیشرفت می‌کند؛ یعنی هر وقت در یک جامعه، مسئله خاصی مطرح می‌شود، زمینه برای پیدایش و رشد دانش علمی درباره آن نیز فراهم می‌گردد؛ مثلاً کاهش یا افزایش بی‌رویه جمعیت در یک کشور می‌تواند زمینه فعالیت و رشد علم جمعیت‌شناسی و بروز مسائل اقتصادی در یک جامعه و زمینه رشد علم اقتصاد را فراهم کند.
- ۸۴ | انسان در زندگی اجتماعی با مسائل و مشکلات زیادی مواجه می‌شود؛ مسائلی مانند ناامنی، ترافیک، اعتیاد، آلودگی هوا، بحران آب، بیکاری، فقر، نابرابری، قانون‌گریزی، بحران هویت، بحران اخلاقی، بحران آگاهی و ... همه کسانی که از دانش عمومی برخوردارند، این مشکلات را می‌شناسند و برای حل برخی از آن‌ها راهکارهایی پیشنهاد می‌دهند. اما افرادی که درباره این مسائل شناخت علمی دارند، از شناختی دقیق برخوردارند و می‌توانند برای آن‌ها راه‌حل‌های صحیح پیدا کنند.
- ۸۵ | جهان متجدد، براساس هویت دنیوی خود، فقط علم تجربی را دانش علمی می‌داند و علوم وحیانی و عقلانی را علم محسوب نمی‌کند.
- ۸۶ | کسی که دانش علمی دارد، به درک عمیقی از دانش عمومی جهان اجتماعی خود می‌رسد؛ آسیب‌ها و اشکالاتی را که به دانش عمومی راه پیدا کرده‌اند، شناسایی می‌کند و قدرت پیدا می‌کند که از حقایق موجود در دانش عمومی دفاع کند.

ساعت شروع: ۸ صبح

آزمون نوبت دوم

آزمون ۱: خردادماه ۱۳۹۸

ردیف	سؤالات امتحانی	نمره
۱	عبارت‌های صحیح و غلط را مشخص کنید. الف) خلاق و فعال بودن انسان‌ها در تولید معانی، موجب پیدایش فرهنگ‌ها و جهان‌های اجتماعی مختلف می‌شود. ب) مسئله معنا درباره برخی از ابعاد زندگی انسان از جمله کنش‌ها مطرح است. ج) ابن خلدون در مطالعات خود به روش عقلی توجه چندانی نداشت. د) ابوریحان بیرونی در کتاب تحقیق ماللهند توانست با روش تجربی به ارزیابی انتقادی از فرهنگ جامعه هند بپردازد.	۱
۲	جای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید. الف) کنش آدمی وابسته به است و بدون آن انجام نمی‌شود. ب) در قرن بیستم، جامعه‌شناسی انتقادی بیشتر از از علوم طبیعی فاصله گرفت. ج) نگاه کردن به مسائل کنشگران از منظر خودشان و تلاش برای فهم آن‌ها، نام دارد. د) در قدرت پیروی نشانه کار درست است. ه) ماکس وبر در مطالعه جوامع غربی این جوامع را دچار و بحران معنا می‌بیند. و) محصول دوران پسامدرن است و بر تفاوت‌ها و هویت‌های خاص و محلی تأکید می‌کند. ز) علم فقه راه‌های برون‌رفت از وضعیت موجود به سوی را تجویز می‌کند.	۳/۵
۳	پاسخ صحیح را مشخص کنید. ۱-۳) چگونگی پیش‌بینی رفتار دیگران و همکاری با آن‌ها را کدام مفهوم امکان‌پذیر می‌نماید؟ الف) کنش اجتماعی (ب) قواعد اجتماعی (ج) نظم اجتماعی (د) ساختار اجتماعی ۲-۳) تعبیر ماکس وبر از سلطه نظمی که گویا جدا از اهداف انسان‌ها و نیازهای واقعی آن‌هاست، چه نام دارد؟ الف) هویت‌زدایی (ب) اخلاق‌گریزی (ج) معناگرایی (د) قفس آهنین ۳-۳) تقلیل دادن انسان‌ها به پیچ و مهره‌های نظم اجتماعی، نتیجه چیست؟ الف) یکسان دانستن طبیعت و جامعه (ب) جامعه، محصول کنش‌های انسان‌هاست. ج) تسلط انسان بر جامعه و پدیده‌های طبیعی (د) تفاوت‌های بنیادی انسان‌ها با موجودات طبیعی ۴-۳) اگر محقق بخواهد یک نهاد اجتماعی یا یک فرهنگ را مطالعه کند، از کدام روش استفاده می‌کند؟ الف) قوم‌نگاری (ب) روش آزمایش (ج) مطالعه موردی (د) مطالعه کفی ۵-۳) اندیشمندان اجتماعی که مخالف قشربندی اجتماعی هستند، کدام عامل را مهم می‌دانند؟ الف) عدالت اقتصادی (ب) تثبیت رقابت اجتماعی (ج) فطرت انسانی (د) طبیعی دانستن قشربندی اجتماعی ۶-۳) فارابی جامعه‌ای را که بر محور علم سازمان یافته باشد، چه می‌نامد؟ الف) مدینه جاهله (ب) مدینه فاسقه (ج) مدینه فاضله (د) مدینه ضاله	۳
۴	به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید. ۱-۴) جهان متجدد بر اساس رویکرد دنیوی خود، فقط کدام علم را دانش علمی می‌دانست؟ ۲-۴) چرا پیش‌بینی در علوم اجتماعی پیچیده‌تر از علوم طبیعی است؟ ۳-۴) از دیدگاه جامعه‌شناسان طرفدار قشربندی اجتماعی نابرابری‌های اجتماعی، نتیجه چیست؟ ۴-۴) جامعه‌شناسان انتقادی بر ضرورت انتقاد علمی کدام پدیده‌های اجتماعی تأکید می‌کنند؟ ۵-۴) ابن خلدون عامل شکل‌گیری جوامع را چه می‌دانست؟	۳/۵

	۴-۶) الگوی تعارف به چه معناست؟ ۴-۷) از نظر امام خمینی (ره) مردم چگونه می‌توانند در تحقق بخشیدن به نظام مطلوب در عصر غیبت مشارکت کنند؟													
۵/۰	۵ نوع منبع قدرت را مشخص کنید.													
	الف) لازمه آن پذیرفتن هدف‌ها توسط افراد و اعضای آن است. ب) در برخی گروه‌ها برای مردان قوی هیكل، منبع قدرت است.													
۵/۰	۶ در مثال‌های زیر نوع تفاوت‌ها را مشخص کنید.													
	الف) زن و مرد از نظر جنسیت ب) تحصیلات و ثروت													
۵/۰	۷ جدول زیر را کامل کنید.													
	<table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <tr> <td style="width: 50%; background-color: #d9ead3;">ابزار اعمال قدرت</td> <td style="width: 50%; background-color: #d9ead3;">ارزش اجتماعی</td> </tr> <tr> <td>تشویقی</td> <td>.....الف.....</td> </tr> <tr> <td>.....ب.....</td> <td>دانش</td> </tr> </table>	ابزار اعمال قدرت	ارزش اجتماعی	تشویقی	الف.....	ب.....	دانش							
ابزار اعمال قدرت	ارزش اجتماعی													
تشویقی	الف.....													
ب.....	دانش													
۵/۰	۸ هر یک از مثال‌های زیر، استفاده کدامیک از انواع عقل در معنای عام را نشان می‌دهد؟													
	الف) درک عوامل مهاجرت ب) ارزیابی وضعیت عدالت در روابط انسانی													
۱	۹ هر یک از عبارات سمت راست به کدامیک از مفاهیم سمت چپ اشاره دارد؟ (یک مورد اضافی است.)													
	<table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <tr> <td style="width: 50%; background-color: #d9ead3;">عبارات</td> <td style="width: 50%; background-color: #d9ead3;">مفاهیم</td> </tr> <tr> <td>الف) علمی است که به کار کشور بیاید و برای حل مشکلات کشور مفید باشد.</td> <td>۱- جامعه آرمانی قرآن</td> </tr> <tr> <td>ب) فرهنگ حق دارد و در آن به کسی ظلم نمی‌شود.</td> <td>۲- علم مدنی</td> </tr> <tr> <td>ج) از نظر فارابی زیرمجموعه علوم انسانی است.</td> <td>۳- مدینه ضاله</td> </tr> <tr> <td>د) جامعه‌ای که نظرات علمی پذیرفته شده در مدینه فاضله را تحریف می‌کند.</td> <td>۴- علم نافع</td> </tr> <tr> <td></td> <td>۵- مدینه فاسقه</td> </tr> </table>	عبارات	مفاهیم	الف) علمی است که به کار کشور بیاید و برای حل مشکلات کشور مفید باشد.	۱- جامعه آرمانی قرآن	ب) فرهنگ حق دارد و در آن به کسی ظلم نمی‌شود.	۲- علم مدنی	ج) از نظر فارابی زیرمجموعه علوم انسانی است.	۳- مدینه ضاله	د) جامعه‌ای که نظرات علمی پذیرفته شده در مدینه فاضله را تحریف می‌کند.	۴- علم نافع		۵- مدینه فاسقه	
عبارات	مفاهیم													
الف) علمی است که به کار کشور بیاید و برای حل مشکلات کشور مفید باشد.	۱- جامعه آرمانی قرآن													
ب) فرهنگ حق دارد و در آن به کسی ظلم نمی‌شود.	۲- علم مدنی													
ج) از نظر فارابی زیرمجموعه علوم انسانی است.	۳- مدینه ضاله													
د) جامعه‌ای که نظرات علمی پذیرفته شده در مدینه فاضله را تحریف می‌کند.	۴- علم نافع													
	۵- مدینه فاسقه													
۶	به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.													
۱۰	چرا جامعه‌شناسی پوزیتیویستی، قدرت را به عنوان یک پدیده خنثی و فاقد معنا مطالعه می‌کند؟													
۱۱	در رویکرد طرفداران عدالت اجتماعی، دولت به نمایندگی از جامعه چه وظایفی دارد؟													
۱۲	مدل رایج سیاست‌گذاری هویتی در دوره مدرن و پسامدرن را مقایسه کنید.													
۱۳	رشد و شکوفایی جهان اسلام از قرن سوم و چهارم هجری به کدام دلیل بود؟													
۱۴	دو مورد از پیامدهای تعامل عالمان مسلمان با علوم اجتماعی مدرن را ذکر کنید.													
۱۵	چرا علوم اجتماعی متفکران مسلمان از نوع جامعه‌شناسی پوزیتیویستی نیست؟													
۲۰	★ موفق و مؤید باشید.★													

ساعت شروع: ۸ صبح

آزمون نوبت دوم

آزمون ۲: شهریور ماه ۱۳۹۸

ردیف	سؤالات امتحانی	نمره
۱	عبارت‌های صحیح و غلط را مشخص کنید. الف) جهان‌های اجتماعی مختلف بر اساس هویت فرهنگی خود، تعاریف متفاوتی از دانش علمی دارند. ب) جامعه‌شناسی خرد، کنش اجتماعی و سایر پدیده‌های اجتماعی خرد را بررسی و مطالعه می‌کند. ج) برای فهم انگیزهٔ جوانان و نوجوانان باید از روش‌های تجربی استفاده کرد تا مسائل زندگی و آرزوهای آن‌ها را فهمید و آنان را یاری کرد. د) ساختار اجتماعی، چگونگی و رابطه و پیوند میان پدیده‌های اجتماعی مختلف است.	۱
۲	جای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید. الف) گسترده‌ترین بخش ذخیرهٔ دانشی می‌باشد. ب) اگر محققى بخواهد تمامی ابعاد یک پدیدهٔ اجتماعی خاص، مثلاً یک نهاد اجتماعی یا یک فرهنگ را مطالعه کند، از روش استفاده می‌کند. ج) ثروت و درآمد با از عوامل قدرت ارتباط دارد. د) اولین چالشی که در جهان متجدد ظاهر شد، بود که فقرا و ثروتمندان را به دو گروه متخاصم تبدیل کرد. ه) الگوی مطلوب قرآنی است که تکثرو تنوع زبانی و نژادی و قومی را مانع وحدت و همدلی نمی‌داند. و) فارابی جوامعی را که از علوم عقلی بی‌بهره‌اند، نامیده است. ز) یکی از مهم‌ترین شاخه‌های علوم اجتماعی مسلمانان، است که جامعهٔ اسلامی با استفاده از آن می‌تواند دربارهٔ هنجارهای اجتماعی و رفتارها داوری کند.	۳/۵
۳	پاسخ صحیح را مشخص کنید. ۳-۱) روش‌هایی که در جامعه‌شناسی پوزیتیویستی به کار می‌رود، به نام شناخته می‌شوند. الف) قوم‌نگاری (ب) روش‌های کمی (ج) مشاهدهٔ مشارکتی (د) روش‌های کیفی ۳-۲) آمریت نهادینه‌شده در جامعه چیست؟ الف) سیاست (ب) قانون (ج) قدرت (د) حکومت ۳-۳) نابرابری در ثروت، قدرت و دانش می‌باشد. الف) اسمی (ب) فطری (ج) اجتماعی (د) طبیعی ۳-۴) مدل رایج سیاست‌گذاری در دورهٔ همانندسازی بود. الف) پسامدرن (ب) تکثرگرایی (ج) بعد از تجدد (د) مدرن ۳-۵) رویکرد فارابی در مقایسه با ابن‌خلدون است. الف) انتقادی (ب) محافظه‌کارانه (ج) تفهیمی (د) صرفاً توصیفی ۳-۶) نظریات لازم برای دو انقلاب اجتماعی قرن بیستم ایران، یعنی انقلاب مشروطه و انقلاب اسلامی را پدید آورد. الف) علوم اجتماعی مدرن (ب) فقه شیعه (ج) جامعه‌شناسی انتقادی (د) شناخت عمومی	۳
۴	به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید. ۴-۱) گاهی در جامعه میان دانش عمومی و دانش علمی تعارض‌هایی پدید می‌آید؛ حل این تعارض‌ها چگونه انجام می‌شود؟ (ذکر یک مورد) ۴-۲) مهم‌ترین هدف جامعه‌شناسان انتقادی چیست؟ ۴-۳) مسیر رشد و پیشرفت جوامع از دیدگاه جامعه‌شناسان پوزیتیویست چگونه است؟	۴/۵

فهرست

- ۳ درس اول: ذخیره دانشی ■
- ۴ درس دوم: علوم اجتماعی ■
- ۶ درس سوم: نظم اجتماعی ■
- ۹ درس چهارم: کنش اجتماعی ■
- ۱۲ درس پنجم: معنای زندگی ■
- ۱۴ درس ششم: قدرت اجتماعی ■
- ۱۸ درس هفتم: نابرابری اجتماعی ■
- ۲۲ درس هشتم: سیاستِ هویت ■
- ۲۴ درس نهم: پیشینه علوم اجتماعی در جهان اسلام ■
- ۲۷ درس دهم: افق علوم اجتماعی در جهان اسلام ■

امروزه کودکان از شش سالگی به مدرسه می‌روند؛ در سنین بالاتر، راهی دبیرستان‌ها، دانشگاه‌ها، حوزه‌های علمیه و دیگر مراکز تخصصی می‌شوند و دانش‌هایی را با عناوین مختلف می‌آموزند. هر آنچه افراد از تجربه‌های فردی و اجتماعی خود، مطالعات مدرسه‌ای، دانشگاهی و... می‌آموزند، ذخیره آگاهی یا ذخیره دانشی آنها را شکل می‌دهد. هر فرد، گروه، قوم، جامعه و امتی یک ذخیره دانشی دارد. این ذخیره دانشی، راهنمای زندگی آنهاست. آیا تاکنون درباره روش‌های به‌دست آوردن و حفظ کردن ذخیره دانشی و افزودن بر آن اندیشیده‌اید؟ آیا می‌دانید ذخیره دانشی چه نوعی دارد؟

دانش عمومی

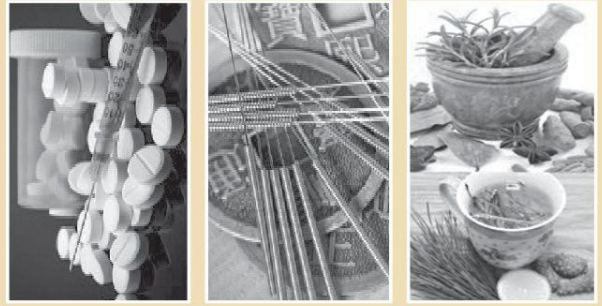
۱ کنش آدمی وابسته به آگاهی است و بدون آگاهی انجام نمی‌شود، ولی ما اغلب از آگاهی و دانشی که درباره کنش‌های خود داریم و اهمیت و نقشی که این آگاهی در زندگی ما دارد، غافلیم. اگر به کنش‌های روزمره خود مانند راه رفتن، تلفن زدن، احوالپرسی از دیگران، خرید و کارهای ساده و پیچیده دیگر توجه کنیم، شاید در نگاه اول گمان کنیم که این کارها بدون آگاهی و دانشی خاص انجام می‌شوند یا تصور کنیم، دانشی که برای انجام دادن این کارها داریم، اهمیت چندانی ندارد، اما این طور نیست. فرض کنید به پیشنهاد دوستی به یک میهمانی دعوت شده‌اید که در آن کسی را نمی‌شناسید. در چنین موقعیتی، دقت و احتیاط شما بیشتر می‌شود. پیش از انجام دادن هر کاری فکر می‌کنید. حتی به اینکه چگونه راه بروید، چه وقت و چگونه حرف بزنید و چه بگویید یا چگونه غذا بخورید، می‌اندیشید. در این موقعیت متوجه می‌شوید که در راه رفتن، غذا خوردن و حرف زدن آگاهی‌ها و دانش‌هایی وجود دارد که به سبب عادت، از نظر شما پنهان بوده است.

۲ اگر این آگاهی‌ها و دانش‌ها نباشند، زندگی اجتماعی ما مختل می‌شود و جهان اجتماعی فرو می‌پاشد. این دانش را انسان‌ها در طول زندگی خود به‌دست می‌آورند؛ یعنی این دانش، حاصل از زندگی است. ما انسان‌ها با تولد و ورود به جهان اجتماعی، با دیگرانی که در همان جهان اجتماعی زندگی می‌کنند، در مجموعه‌ای از آگاهی‌ها و دانش‌ها سهیم و شریک می‌شویم. این نوع از دانش را «دانش عمومی» می‌نامند. به نظر شما چرا این دانش را به این نام می‌خوانیم؟ فردی را تصور کنید که تصمیم می‌گیرد به تنهایی و بیرون از جامعه زندگی کند. این فرد در موقعیت‌هایی که از آنها آگاهی ندارد، با مشکل مواجه می‌شود و اگر بخواهد برای انجام دادن هر کاری بیندیشد، زندگی‌اش بسیار پرزحمت می‌شود. به نظر شما چه راه چاره‌ای پیش روی او قرار دارد؟

و مجبور است پیش از انجام دادن هر کاری، فکر کند تا آگاهی لازم را برای انجام آن به‌دست آورد و بتواند آن را انجام دهد. در صورتی که آن عمل موفقیت‌آمیز باشد، دفعات بعد برای انجام دادن آن، از همان دانش قبلی استفاده می‌کند، لذا در وقت و انرژی او صرفه‌جویی می‌شود و

۱. خرداد ۱۴۰۰، دی ۱۴۰۰، ۹۹ خرداد، ۹۸ دی، ۲ دی ۱۴۰۱، ۳ شهریور ۱۴۰۱، دی ۹۷

۳

درس اول ذخیره دانشی

«گویند پادشاهی، پسر خود را به جماعتی اهل هنر سپرده بود تا او را از علوم نجوم آموخته بودند و استاد تمام گشته، با کمال کودکی و بلاغت روزی پادشاه انگشتری در مشت گرفت و فرزند خود را امتحان کرد که بیا و بگو در مشت چه دارم؟ پسر گفت: آنچه داری گرد است و زرد است و توخالی. پدر گفت: چون نشانی‌های درست دادی، پس حکم کن که آن، چه چیز باشد؟ پسر گفت: می‌باید که غریب باشد. پدر گفت: آخر، این چندین نشانی‌های دقیق را که عقول در آن حیران شوند، دادی از قوت تحصیل و دانش؛ این قدر بر تو چون فوت شد که در مشت، غریب نگنجد!»

(فیه مافیه، مولوی)

در حکایت بالا دو دسته دانش، سخن به میان آمد، درباره آنها تأمل کنید.

آدمی از همان ابتدای تولد صداها را می‌شنود. کم‌کم چشم باز می‌کند، اطراف خود را می‌بیند و به‌مرور آشنا و افراد را از هم تشخیص می‌دهد. بعد از مدتی با کلمات آشنا می‌شود، سخن می‌گوید و با سخن گفتن، روند آگاه شدن او از جهان اطرافش سرعتی شگرف می‌یابد. تا قبل از اینکه بتواند سخن بگوید، از راه حس (لمس کردن، شنیدن، دیدن و...) می‌فهمید؛ اما وقتی زبان می‌گشاید، راه جدیدی برای ارتباط با جهان و فهم آن، پیش رویش باز می‌شود. از آن پس به دریافت‌های حسی خویش بسنده نمی‌کند و برای شناخت جهان اطراف خود، از دانسته‌های دیگران نیز بهره می‌برد. پرسش و پاسخ از دیگران، بازم راه دیگری برای فهم جهان هستی به روی او می‌گشاید. راهی که در میان موجودات دنیا، تنها برای آدمی گشوده شده است. انسان با تفکر و تعقل، از دیده‌ها، شنیده‌ها و خوانده‌هایش فراتر می‌رود، معنای پدیده‌های اطراف خود را درک می‌کند و به آگاهی گسترده‌تر و عمیق‌تری از عالم و آدم می‌رسد و...

۲

گاج

می‌تواند به فعالیت‌های دیگر بیندیشد و راه انجام آنها را بیابد. بدین ترتیب، به سختی بر ذخیره دانشی او افزوده می‌شود.

فیلم سینمایی «دور افتاده» روایت فردی است که مجبور می‌شود به تنهایی در یک جزیره زندگی کند. او برای درست کردن آتش، ساعت‌ها وقت صرف می‌کند و برای کشیدن دندان خود پس از روزها تلاش مجبور می‌شود از ابزاری غیرمتعارف استفاده کند.

اما از آنجا که ما انسان‌ها با هم زندگی می‌کنیم، مجبور نیستیم خودمان به تنهایی و جداگانه، دانش لازم برای تک‌تک کنش‌هایمان را تولید کنیم. جهان اجتماعی؛ یعنی جامعه و فرهنگی که در آن زندگی می‌کنیم، دانش لازم برای زندگی یا همان دانش عمومی را در اختیار ما قرار می‌دهد.

۲ دانش عمومی، گسترده‌ترین بخش ذخیره دانشی ماست. ما درباره دانش عمومی کمتر می‌اندیشیم؛ بیشتر از آن استفاده می‌کنیم و در تعامل با یکدیگر آن را به‌کار می‌بریم. دانش عمومی برای زندگی اجتماعی، مانند هوا برای انسان است. انسان همواره از هوا استفاده می‌کند، اما اغلب متوجه آن نیست و از اهمیت آن غافل است. او هنگامی متوجه وجود هوا می‌شود که تغییری در آن رخ دهد و تنفس را با مشکل مواجه نماید.

گفت‌وگو کنید

- به نظر شما یادگیری دانش عمومی از کدام مرحله زندگی انسان شروع می‌شود و تا چه زمانی ادامه می‌یابد؟
- نمونه‌هایی از دانش عمومی که ویژه منطقه زندگی شماست مثال بزنید و درباره اهمیت آنها گفت‌وگو کنید.

بینیم و بدانیم

فیلم سینمایی «دور افتاده» داستان فردی است که بر اثر یک اتفاق، مجبور می‌شود چهار سال به تنهایی در جزیره‌ای خالی از سکنه زندگی کند. با تماشای این فیلم درمی‌یابید که انجام دادن هر کنشی چقدر دشوار می‌شود اگر جهان اجتماعی، دانش عمومی لازم برای انجام آن را در اختیار ما قرار ندهد بود.

۱. دی ۹۹، ۲ خرداد ۱۴۰۰، ۳ شهریور ۹۹، ۴ شهریور ۱۴۰۰

۴

دانش علمی

دانش عمومی بخشی از ذخیره دانشی ما را تشکیل می‌دهد. ذخیره دانشی، بخش دیگری نیز دارد که با تأمل و اندیشه در دانش عمومی به‌دست می‌آید. به این دانش عمیق‌تر و دقیق‌تر، «دانش علمی» می‌گویند.

زبان یک پدیده اجتماعی است. ما درباره این پدیده اجتماعی هم «دانش عمومی» و هم «دانش علمی» داریم. با مقایسه دانش کاربران و سخنگویان زبان فارسی با دانش متخصصان زبان فارسی به تفاوت این دو بیندیشید.

۱ کسی که دانش علمی دارد، به درک عمیقی از دانش عمومی جهان اجتماعی خود می‌رسد؛ آسیب‌ها و اشکالاتی را که به دانش عمومی راه پیدا کرده‌اند، شناسایی می‌کند و قدرت پیدا می‌کند که از حقایق موجود در دانش عمومی دفاع کند.

ساعت از قدیمی‌ترین ابداعات بشر است. او با استفاده از دانش زمانه خود برای اندازه‌گیری، نشان دادن و نگهداری زمان، ابزارهایی مانند ساعت آبی، آفتابی، شنی و شمعی ساخته است. امروزه فناوری، انسان را قادر ساخته، ساعت‌های بسیار ظریف و دقیق الکترونیکی، کامپیوتری و حتی اتمی بسازد.

۲ تلاش‌های علمی به‌تدریج بر ذخیره دانش علمی جهان اجتماعی می‌افزاید و دانش عمومی را غنی‌تر می‌کند. دانش علمی با تلاش برای حل مسائل و مشکلات زندگی، شکل می‌گیرد و پیشرفت می‌کند؛ یعنی هر وقت در یک جامعه، مسئله خاصی مطرح می‌شود، زمینه برای پیدایش و رشد دانش علمی درباره آن نیز فراهم می‌گردد؛ مثلاً کاهش یا افزایش بی‌رویه جمعیت در یک کشور می‌تواند زمینه فعالیت و رشد علم جمعیت‌شناسی و بروز مسائل اقتصادی در یک جامعه می‌تواند زمینه رشد علم اقتصاد را فراهم کند.

۳ انسان در زندگی اجتماعی با مسائل و مشکلات زیادی مواجه می‌شود؛ مسائلی مانند ناامنی، ترافیک، اعتیاد، آلودگی هوا، بحران آب، بیکاری، فقر، نابرابری، قانون‌گریزی، بحران هویت، بحران اخلاقی،

۱. دی ۱۴۰۰، شهریور ۹۹، خرداد ۹۹، دی ۹۸، ۲ خرداد ۹۹، خرداد ۹۹، شهریور ۱۴۰۰

۴. دی ۹۹، دی ۹۹، خرداد ۱۴۰۱، ۵ خرداد ۱۴۰۱

۵

بحران آگاهی و... همه کسانی که از دانش عمومی برخوردارند، این مشکلات را می‌شناسند و برای حل برخی از آنها راهکارهایی پیشنهاد می‌دهند. اما افرادی که درباره این مسائل شناخت علمی دارند، از شناختی دقیق برخوردارند و می‌توانند برای آنها راه‌حل‌های صحیح پیدا کنند.

آبیاری گوزه‌ای از روش‌های سنتی آبیاری در مناطق خشک ایران بوده است. در این روش، گوزه‌های سفالی را پای گیاه در زیر خاک فرار می‌دادند. آب کم از جداره سفالی می‌تراوید و به خاک نفوذ می‌کرد. این روش، شیوه جدید آبیاری زیر سطحی با لوله‌های قطره‌چکان بوده است.

نیاز به پوشاک از نیازهای اولیه انسان بوده و صنعت نساجی از قدیمی‌ترین صنایع بشری است. به تدریج با پیشرفت صنعت، زمینه علمی شدن نساجی و شکل‌گیری مهندسی نساجی فراهم شد.

مسئله: تعارض دانش علمی و دانش عمومی

گاهی میان «دانش عمومی» و «دانش علمی» یک جهان اجتماعی تعارض‌هایی پدید می‌آید. اعضای جهان اجتماعی، برای حل این تعارض‌ها، تلاش می‌کنند. تعارض‌ها، گاهی با رها کردن بخشی از ذخیره دانشی به نفع بخشی دیگر و گاهی با طرح ایده‌های جدید حل می‌شوند. جهان‌های اجتماعی مختلف براساس هویت فرهنگی خود، تعاریف متفاوتی از دانش علمی دارند؛ مثلاً جهان متجدد، براساس هویت دنیوی خود، فقط علم تجربی را دانش علمی می‌داند.

- ۱. دی ۱۴۰۱ ۲. خرداد ۱۴۰۱، ۳. خرداد ۹۹، ۴. خرداد ۹۸، ۵. دی ۹۸، شهریور ۹۸
- ۶. شهریور ۹۸، ۷. خرداد ۹۸، ۸. خرداد ۱۴۰۱، ۹. خرداد ۹۸

۱ علوم عقلانی و وحیانی را علم محسوب نمی‌کند. وقتی چنین رویکردی، به جوامع دیگر که دانش علمی را به دانش تجربی منحصر و محدود نمی‌بینند و علاوه بر علم تجربی، علوم عقلانی و وحیانی را معتبر می‌دانند سرایت می‌کند، در این جوامع، تعاریف متفاوت و گاه متضادی از علم رواج می‌یابد و در ذخیره دانشی آنها تعارض‌هایی پدید می‌آورد. در چنین شرایطی، ارتباط دوسویه دانش عمومی و دانش علمی قطع می‌شود؛ دانش عمومی به‌طور هم‌جانبه از دانش علمی حمایت نمی‌کند، دانش علمی از رشد و رونق لازم باز می‌ماند و دغدغه و توان لازم برای حل مسائل و مشکلات دانش عمومی را از دست می‌دهد.

ایده علوم انسانی و اجتماعی بومی (اسلامی و ایرانی) در کشور ما در ارتباط با چنین مشکلاتی مطرح شده است. ما دانشی می‌خواهیم که؛ همسو با هویت فرهنگی خودمان و ناظر به حل مسائل جامعه ما باشد. همچنین دغدغه کشف واقعیت و تشخیص درست و غلط داشته باشد.

یعنی از سویی در حل مسائل و مشکلات بومی ما مفید و کارآمد باشد و از سوی دیگر به زبان و منطق جهان‌شمول سخن بگوید و در گشودن مرزهای دانش علمی به روی جهانیان مشارکت داشته باشد.

به نظر شما نظام آموزشی ما برای تحقق چنین هدف والایی نیازمند چه تغییراتی است؟ آیا می‌توانید نمونه‌هایی از این تغییرات را برای مدرسه خودتان پیشنهاد دهید؟ به‌عنوان نمونه در مواردی مانند رابطه مدرسه و خانواده، تعامل مدرسه و محله، دروسی که می‌خوانید، روش‌های یاددهی-یادگیری، روش‌های ارزشیابی و... چه تغییراتی را لازم می‌بینید؟

۱- هم اکنون این رویکرد، در جهان غرب نیز پذیرفته نیست و با مخالفت‌های اساسی متفکران غربی مواجه شده است. وقتی درباره موضوعی، دانش علمی قابل توجهی فراهم می‌شود، علم ویژه‌ای شکل می‌گیرد. هر علمی درباره موضوعی خاص بحث می‌کند. از این رو علوم از نظر موضوع متفاوت‌اند؛ مثلاً «پدیده‌های طبیعی» موضوع علوم فیزیکی و «موجودات زنده» موضوع علوم زیستی هستند. موضوع علوم اجتماعی چیست؟

در اوایل قرن بیستم میلادی عده‌ای در جهان غرب پیدا شدند که به جای «موضوع» بر «روش» علوم تأکید کردند. آنها روش تجربی را تنها روش کسب علم دانستند و گفتند که همه علم باید از یک روش یعنی روش تجربی استفاده کنند. آنها این گفته به تدریج به این برداشت دامن زدند که فقط «علم تجربی» علم است. آنان سایر علوم مانند فلسفه، اخلاق و علوم دینی را غیرعلمی دانستند و علوم انسانی و اجتماعی را فقط در صورتی که از روش تجربی استفاده کنند، علم تلقی کردند.

این رویکرد از نیمه دوم قرن بیستم با چالش‌های متعددی مواجه شد و کم‌کم در محافل علمی از رونق افتاد. یکی از این چالش‌ها، علم ریاضی بود. علمی که فراتر از مشاهده و تجربه است و اگر تجربه ما بر خلاف اصول اولیه آن باشد، ما تجربه خودمان را نادرست می‌دانیم نه آنچه علم ریاضی می‌گوید. مثلاً اگر هزار نفر بایند و ۵۱۰ گردو را در کنار ۳۳۰ گردو بشمارند و مجموع این گردوها را ۸۳۱ گردو اعلام کنند، ما نظر همه آنها را نادرست می‌دانیم و ۸۳۰ نتیجه درست شمارش می‌دانیم. یا اگر هزار نفر با نغاله، زبای داخلی مثلی را اندازه بگیرند و مجموع زبای را ۱۲۹ درجه اعلام کنند، نظر همه آنها را خطا می‌دانیم.

- ۱. دی ۹۷ ۲. شهریور ۱۴۰۱، ۳. شهریور ۹۹
- ۴. خرداد ۱۴۰۱، ۵. خرداد ۱۴۰۰، ۶. دی ۱۴۰۰

درس دوم علوم اجتماعی

معمولاً هر کدام از شما، تا قبل از حضور معلم در کلاس، مشغول کارهایی مانند مطالعه کردن، صحبت کردن با دوستان یا بگو و بخند هستید. اما با حضور معلم و شروع رسمی کلاس، رفتارتان تغییر می‌کند؛ مثلاً به سمت جلوی کلاس برمی‌گردید و صحبتتان را قطع می‌کنید. آیا تا به حال فکر کرده‌اید که با حضور معلم و شروع رسمی کلاس، چه اتفاقی می‌افتد که دانش آموزان، تقریباً همه حرف‌ها یا کارهای ضروری‌شان را کنار می‌گذارند و همگی به شیوه معینی رفتار می‌کنند؟ چرا اگر همین دانش آموزان در زمین ورزش یا زنگ تفریح در کنار هم قرار بگیرند، رفتار آنها مانند رفتارشان در کلاس درس نیست؟ چرا اگر در همین کلاس و با حضور معلم، جشن یا مراسمی برگزار شود، کسی به آن کلاس درس نمی‌گردد و رفتار دانش آموزان و معلم همانند کلاس درس نیست؟ بنابراین کلاس درس، هر چند از اجزا و عناصری مانند اتاق، میزها، صندلی‌ها، دانش آموزان و معلم تشکیل شده اما خود، واقعیتی بیشتر از این اجزا و عناصر است که بر همه آنها تأثیر می‌گذارد. همه ما، تأثیر اجتماعی مثل کلاس، محله، خانواده، روستا، شهر، کشور و جهانی را که در آن زندگی می‌کنیم بر رفتار خودمان احساس می‌کنیم و در مقابل، کم و بیش متوجه تأثیر کنش‌های خودمان بر ایجاد، تداوم و تغییر این اجتماعات نیز هستیم؛ به عبارتی ما انسان‌ها متأثر از اجتماعاتی هستیم که خود پدید می‌آوریم. مطالعه علمی این اجتماعات به شکل‌گیری علوم اجتماعی انجامید. در واقع علوم اجتماعی به دانش‌هایی گفته می‌شود که اجتماعات انسانی و چگونگی اثرگذاری آنها بر کنش‌ها و شیوه زندگی ما و همچنین اثرپذیری آنها از کنش‌ها و شیوه زندگی ما را به روش علمی مطالعه می‌کنند. درباره علوم اجتماعی چه می‌دانید؟ علوم اجتماعی چه نسبتی با علوم انسانی دارند؟

مباحثه کنید

در جدول زیر سه دیدگاه درباره رابطه دانش عمومی و دانش علمی تشریح شده‌اند. با مطالعه و بررسی آنها بگویید کتاب از کدام دیدگاه دفاع می‌کند.

	در این دیدگاه، تفاوت دانش علمی با دانش عمومی در روش آنهاست. دانش علمی تنها از راه حس و تجربه و به‌صورت نظام‌مند به‌دست می‌آید ولی دانش عمومی، دانش حاصل از زندگی افراد است که از راه جامعه‌پذیری و فرهنگ‌پذیری به‌دست می‌آید. دانش علمی (تجربی) راه کشف واقعیت و تنها دانش معتبر است. دانش عمومی در مقابل دانش علمی از ارزش ناچیزی برخوردار است. دانش علمی برای حفظ هویت خود باید از ورود دانش عمومی به قلمرو علم جلوگیری کند.
	این دیدگاه در تقابل با رویکرد اول، این ادعا را که دانش علمی، راه کشف واقعیت و دانش عمومی، دانش حاصل از زندگی است انکار می‌کند و همه دانش‌ها را دانش حاصل از زندگی می‌داند. دانش‌ها کشف و بازخوانی واقعیت نیستند، بلکه خلق و بازسازی آن هستند که انسان‌ها برای سامان دادن به زندگی خود تولید می‌کنند. برتری دانش تجربی بر دانش حاصل از زندگی را بی‌اعتبار می‌داند و به‌عکس دانش عمومی را پایه و اساس هرگونه دانشی از جمله دانش تجربی می‌داند. در برخی از نمله‌های این دیدگاه، مرز دانش علمی و دانش عمومی فرو می‌یابد.
	در این دیدگاه دانش علمی به دانش تجربی محدود نمی‌شود بلکه دانش‌های فراجربی مانند دانش‌های عقلانی و وحیانی را نیز شامل می‌شود که هر کدام ملایک سنجش و اعتباریابی خاصی خود را دارد. دانش عمومی نیز دانش غیر موق و نامعتبر نیست، بلکه کمپوزیت در آن دانش‌های حقیقی و صحیح نیز وجود دارد. دانش علمی به دلیل امکان اعتباریابی، نسبت به دانش عمومی از اعتبار بیشتری برخوردار است؛ دانش علمی ضمن ریشه داشتن در دانش عمومی، امکان انتقاد از دانش عمومی و تصحیح آن را دارد. دانش عمومی و دانش علمی رابطه متقابل دارند. بر یکدیگر اثر گذاشته و از هم اثر می‌پذیرند و به مرور متناسب می‌شوند. از این رو هر دانش علمی، با هر دانش عمومی سازگار نیست.

- ۱. دی ۱۴۰۱